

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN

STEG FÖR STEG-GUIDE DEMOKRATILABB

En del av

NAVIGERA HAT

En verktygslåda till kommuner för att
bemöta, agera och stötta
barns rätt att växa upp utan hat

Rädda Barnen

Rädda Barnen arbetar för att värna om barns rättigheter och strävar efter att barn och unga ska vara delaktiga i frågor som rör dem. Sedan Barnkonventionen blev lag, 1 januari 2020, har barn och ungas rätt till inflytande stärkts. Det innebär att barn och unga ska komma till tals i beslut som påverkar dem. Ett sätt att göra barn och unga delaktiga är genom att genomföra Demokratilabb.

Demokratilabb är ett arbetssätt som utvecklats i samarbete mellan Förändringsakademin, Ludvika kommun, Forshaga kommun och Rädda Barnen. Det skapar en trygg och kreativ ram där ungas viktiga frågor möter de processer och uppdrag politiker och tjänstepersoner arbetar med. En brett representerad grupp, både vuxna och unga, bjuds in för att tillsammans hitta nya vägar framåt kring en fråga eller utmaning som berör både unga och vuxna. En ungdom om demokratilabb: *"Vi fick själva komma på en lösning och vi fick mer frågor att diskutera"*.

Ett Demokratilabb kan genomföras på många olika sätt. Det upplägg på Demokratilabb som presenteras i denna guide är anpassad för ett genomförande av två träffar och återkoppling.

Den som arrangerar ett Demokratilabb kan med fördel vara en kommun t.ex. genom ungdomssamordnare eller andra som arbetar med barns delaktighet, inkludering eller demokratistärkande arbete.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRBEREDELSE	4	Del 4: Presentera	23
Skapa en god grund.....	4	Förbereda presentation.....	23
Bestäm utmaning.....	5	Presentera och ge feedback till andra grupper.....	23
Arrangörer.....	5	Sammanställa och fortsätt konkretisera sina idéer.....	24
Bjuda in	7	Gestaltning.....	24
Vuxna.....	7	Del 5: Runda av och knyta ihop	25
Unga.....	8	Presentation för alla deltagare.....	25
Praktiska förberedelser	9	Medskick till vuxna.....	25
Material som behövs.....	9	Check-ut och utvärdering.....	25
Checklista förberedelser.....	10	Egen avslutning vuxna.....	26
Tips till dig som processledare	12	Dokumentation.....	26
Innan labbet.....	12	TRÄFF 2	29
Under labbet.....	13	Tillbakablick och vad har hänt sen sist.....	29
TRÄFF 1	15	Vidare medskick och fortsatt arbete.....	30
Del 1: Välkomna och uppvärmning	16	Runda av.....	30
Hej och välkomna.....	16	ÅTERKOPPLING	32
Uppvärmning: Mingelfrågor.....	17	BILAGOR	32
Ta ställning.....	18	RÖSTER OM DEMOKRATILABB	33
Ta fram riktlinjer.....	19		
Del 2: Ta fram temaområden	20		
Framtidsscenario.....	20		
Ta fram specifika utmaningar.....	21		
Bingoklustrering.....	21		
Del 3: Idégenerering	22		
Välja arbetsgrupper.....	22		
Ta fram idéer.....	22		

FÖRBEREDELSE

Skapa en god grund

För att ett Demokratilabb ska bli lyckat är det viktigt att det kopplar an till det pågående arbetet inom kommunen. Redan i ett tidigt skede bör det finnas ett tydligt syfte, och idéer för hur resultatet av Demokratilabbet ska omhändertas. Tydliggör vem eller vilka som är mottagare för arbetet. Finns det t.ex. en ny satsning som politiker och tjänstepersoner arbetar med inom skolutveckling eller folkhälsoområdet där ungas idéer och tankar är av intresse? Eller är det snarare en mer generell ambition om att kommunen ska bli en bättre plats för unga som skulle kunna vara i fokus för Demokratilabbet?

Ett sätt att förankra resultatet är att i ett tidigt skede skapa en arbetsgrupp av relevanta personer från olika delar av kommunen som gemensamt ansvarar för att undersöka möjligheter och se till att resultatet från labbet tas omhand om. Dessa bör även vara med som deltagare i labbet.

Demokratilabbet kan med fördel arrangeras av ungdomssamordnare eller motsvarande som redan arbetar med ungas inflytande. Om det finns ett ungdomsråd eller annan struktur för ungas inflytande får labbet gärna genomföras med dem för att knyta an till den ordinarie strukturen för ungas inflytande. Med fördel kan labbet även samverka med lokala föreningar som har ett kontaktnät med unga.

Bestäm utmaning

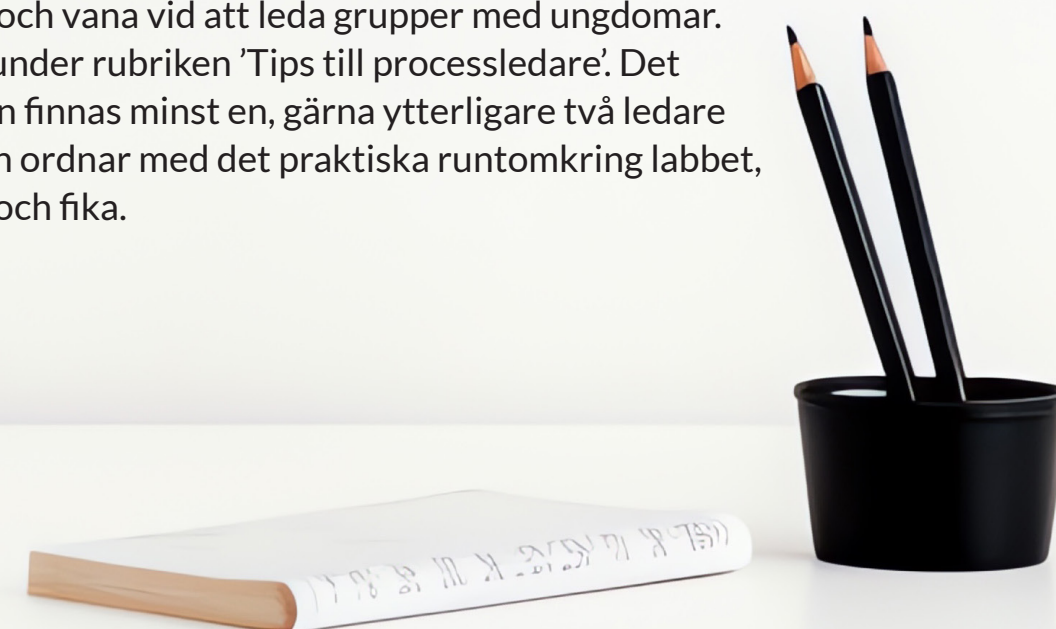
Definiera en för er kommun relevant och övergripande utmaning som labbdeltagarna bjuds in att arbeta med. Utmaningen kan vara övergripande eller fokusera på ett mer specifikt temaområde.

Exempel på utmaningar:

- ➔ *Vad skulle kunna förbättras i X kommun så att det blir en bättre plats för unga?*
- ➔ *Hur kan vi skapa flera sammanhang som stödjer unga att känna sig trygga och må bra?*
- ➔ *Vad är viktigt för oss att ta tag i för att demokratin i X kommun ska utvecklas i positiv riktning?*
- ➔ *Hur skapar vi tillsammans skolor där elever och personal har bra relationer och där vi alla kan lära och utvecklas, samtidigt som vi har roligt?*

Arrangörer

Inför Demokratilabbet behöver det finnas en eller helst två personer som tar rollen som processledare och som leder träffarna och stödjer gruppen genom labbets alla delar. Processledarna bör vara strukturerade, engagerade och vana vid att leda grupper med ungdomar. Se mer info under rubriken 'Tips till processledare'. Det behöver även finnas minst en, gärna ytterligare två ledare som fixar och ordnar med det praktiska runtomkring labbet, såsom lokal och fika.

**BJUDA
IN!**

**15 - 25
UNGDOMAR**
(14-19 ÅR, MED OLIKA
MOTIVATION OCH DRIV!)

VUXNA
(MED MANDAT OCH
KUNSKAP)

**POLITIKER, REKTORER,
SAMHÄLLSUTVECKLARE,
FRITIDSPEDAGOGER,
FÄLTSOCIONOMER...**

Bjuda in

Kartlägg vilka aktörer som är kopplade till utmaningen och bjud in en grupp av unga och vuxna att delta. En bra balans för labbet är 30-35 deltagare varav en tredjedel vuxna och två tredjedelar unga.

Vuxna

Sträva efter att bjuda in vuxna med mandat eller kunskap kopplat till utmaningen. Det kan till exempel vara politiker, samhällsutvecklare, fritidspedagoger, fältarbetare, lärare, ungdomssamordnare, rektorer och studiecoacher. Det kan även vara andra viktiga aktörer i kommunen såsom representanter från idrottsföreningar eller civilsamhällesorganisationer. På så sätt skapas förutsättningar för att de förslag som tas fram på labbet kan omhändertas på ett bra sätt. Bjud gärna in några extra vuxna då det kan ske avhopp.

Det är viktigt att de vuxna redan i förväg får information om och förstår sin roll under labbet så att de kan bemöta de unga deltagarna på ett bra sätt. De vuxnas uppgift är dels att lyssna till de ungas idéer men också att själva bidra med sina perspektiv och tankar. De mest lyckade förslagen brukar vara de som arbetas fram gemensamt. Samtidigt behöver de vuxna underlätta arbetet genom att bidra med trygghet och driv så grupper kommer framåt och alla inkluderas.

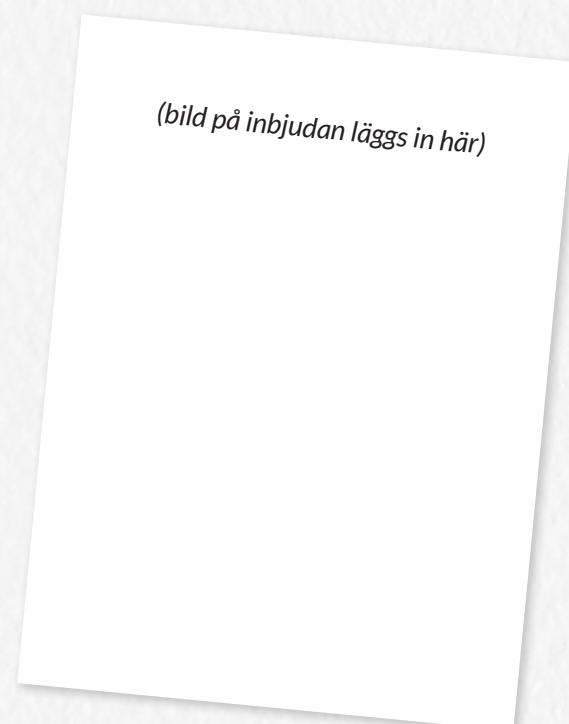
På labbet förväntas de vuxna:

- Lyssna, vara nyfikna och ge plats för de ungas perspektiv
- Ge input och dela med sig av sina egna idéer, perspektiv och kunskap
- Ta samtalen på allvar, ställa frågor och problematisera tillsammans med ungdomarna
- Fokusera på förverkligandet av de förslag som växer fram och hur det skulle kunna möjliggöras

Unga

Rekrytera en varierad grupp av 15–25 personer. De bör vara mellan 14–19 år gamla. Det kan vara bra att inte ha för stor spridning i ålder mellan deltagarna utan att rikta sig till antingen högstadiet eller gymnasiet. Labbet är en fin möjlighet att bygga relationer och tillit mellan ungdomar från olika skolor och bakgrund. Ta gärna hjälp av ungdomssamordnare, lärare eller motsvarande med god inblick i skolorna för att skapa en blandad grupp unga från olika områden och bakgrund. Säkerställ med rektor att ungdomarna får delta i labbet och se till att vårdnadshavare informeras och ger samtycke.

Tänk på att: Bjud inte enbart in de ungdomar som är mest studiemotiverade och drivna. Bjud även in ungdomar som kanske inte har den bästa närvaron i skolan och som har låg tillit till vuxenvärlden. De kan behöva detta som mest och bidra med viktiga perspektiv.

Se Bilaga 1: Förslag på inbjudan.

Praktiska förberedelser

Platsen har stor betydelse för Demokratilabbet och känslan som uppstår i gruppen. Boka en rymlig lokal med ordentlig plats att möblera stolar i stor cirkel och i arbetsgrupper runt småbord. Det behöver finnas tillgång till projektor och gärna soffor eller andra mysiga ytor där deltagarna kan hänga i pauserna. För att skapa förutsättningar för deltagarna att bygga relationer även under pauserna är det viktigt med god mat och fika som håller humöret och energin uppe under hela dagen. Glöm inte att anpassa maten utefter deltagarnas kostpreferenser.

Tips! Vegetarisk tacos är ett bra alternativ.

Material som behövs:

- ☐ Namnskyltar – gärna klisterlappar som sätts på kläderna
- ☐ Post-it i olika färger
- ☐ Pennor i olika färger
- ☐ A4 och A3-papper
- ☐ Blädderblock/whiteboardtavla
- ☐ Dator och projektor
- ☐ Kreativt material till gestaltning som exempelvis färgat papper, kartong, piprensare, toalettrullar, äggkartonger, blompinnar, lim och saxar

Egna anteckningar:

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. A black pencil is positioned vertically along the right edge of the page, pointing upwards. The paper has approximately 20 evenly spaced horizontal lines. The entire composition is set against a solid black background.

TIPS TILL DIG SOM PROCESSLEDARE

Innan labbet

- Säkerställ att några vuxna som deltar kan fungera som trygga vuxna för unga deltagare som kan ha behov av det.
- Skapa en tydlig struktur för träffarna men var också flexibel och beredd på att du kan behöva korrigera upplägget.
- Se till att allt presentationsmaterial och kreativt material är redo.
- Tydliggör med övriga ledare och arrangörer och vem som gör vad.
- Gör en riskbedömning innan Demokratilabbet med möjliga risker och utmaningar och sätt upp åtgärder för hur ni som ledare agerar om det inträffar. Se till att alla ledare är medvetna om denna riskbedömning.
- Förbered dig väl genom att läsa denna guide och även 'Demokratilabb - En strategi för hur unga blir del av lösningen på de viktiga framtidsfrågorna' framtagna av Förändringsakademin som du hittar här: www.forandringsakademin.nu/demokratilabb

Under labbet

- Skapa ramar för trygghet och engagemang – gör det tydligt att allas bidrag är viktigt och att det finns utrymme för olikheter.
- Facilitera, inte dominera – ställ frågor, vägled diskussioner och skapa utrymme för alla deltagare att bidra. Undvik att själv ta över samtalen.
- Håll fokus – stöd deltagarna att komma tillbaka till ämnet om diskussionerna glider iväg. Återkoppla till syftet med Demokratilabbet när det behövs.
- Uppmuntra samarbete och medskapande – se till att alla kommer till tals, även de mer tystlåtna. Använd gärna metoder som 'laget runt' och låt upplägget hela tiden växla mellan tänka individuellt, samtal i mindre grupper och prata i helgrupp.
- Håll koll på tiden – var flexibel utifrån det som uppstår och justera upplägget vid behov. Avbryt diskussioner på ett trevligt sätt om de blir för långdragna.

TRÄFF 1

Ett Demokratilabb kan genomföras med många olika typer av upplägg. Det upplägg som presenteras i denna guide är anpassat för genomförande av två träffar och återkoppling.

Använd vårt upplägg som inspiration men känn dig som processledare fri att utforma upplägget på ett sätt som passar dig och som fungerar i din kontext. Tiderna som anges är cirkatider.

Ta gärna hjälp av den kortversion som finns för upplägget på träff 1.

Se Bilaga 2: Kortversion upplägg träff 1.

(bild på kortversion läggs in här)

(bild på kortversion läggs in här)

(bild på kortversion läggs in här)

Med dessa tidsangivelser blir totaltiden för första träffen 6,5 timmar, förslagsvis 9.00-15.30 och den andra träffen 2 timmar.

DEL 1: VÄLKOMNA OCH UPPVÄRMNING

För att skapa en avslappnad och trygg stämning är det viktigt att tänka på hur deltagarna direkt välkomnas till labbet. Hälsa gärna personligen på alla deltagarna och låt alla skriva en namnskylt. Ha gärna musik på i bakgrunden.

Hej och välkomna! (10 min)

- Sitt i en stor cirkel så alla deltagare kan se varandra. Arrangörer och ledare presenterar sig. Engagera deltagarna direkt genom exempelvis handuppräkning gällande vilka ungdomar som kommer från vilka skolor, vilken årskurs de går i och vad de olika vuxna arbetar med. Lyssna in vad ungdomar hört om Demokratilabb tidigare och var bekräftande.
- Berätta vad ett Demokratilabb är, om syftet med dagen och vad ni hoppas labbet ska leda till.
- Gå igenom agendan för dagen och annan praktisk information.

Uppvärmning: Mingelfrågor (20 min)

Låt deltagarna prata med varandra så tidigt som möjligt under träff 1.

Deltagarna går först runt häller om buller i rummet. På angiven signal parar de ihop sig i par med någon de inte känner sedan tidigare. På skärmen visas då en förutbestämd fråga de ställer till varandra.

Förbered deltagarna på att de pratar mycket kort kring varje fråga, 30 sek – 1 min innan du aviserar att det är dags att hitta en ny samtalspartner och ge nästa fråga. Lyssna kort in några olika svar högt i rummet efter några av frågorna för att göra deltagarnas röster hörda och värma upp dem att våga prata i helgrupp.

Exempel på frågor:

- Vad åt du till frukost?
- Vad är ditt favoritsnacks?
- Vart skulle du vilja resa om du kunde förflytta dig vart som helst i världen?
- Om du hade en superkraft, vilken skulle du då vilja att det var?
- Vad tycker du är bra med att bo i X (namn på kommunen)?
- Om X (kommunen) skulle vara en roligare plats för unga, vad skulle behöva ändras då?

Ta ställning! (15 min)

Gå vidare med en övning där deltagarna får ta ställning till olika påståenden. Lägg ut lappar på golvet i en lång rad i rummet från 1–5. Siffran 1 står för "håller inte med alls" och sedan en gradvis skala upp till siffran 5 som står för "håller med helt och hållet". Läs upp ett påstående i taget och låt deltagarna ta ställning genom att placera sig på den siffra de tycker bäst stämmer för dem. Lyssna in några deltagare efter varje påstående och låt dem motivera varför de ställt sig där de ställt sig. Börja med ett enklare påstående att ta ställning till som exempelvis:

"Jag älskar lakrits"

"Sommaren är den bästa årstiden"

Gå därefter vidare med några påståenden som är kopplade till utmaningen i fokus som exempelvis:

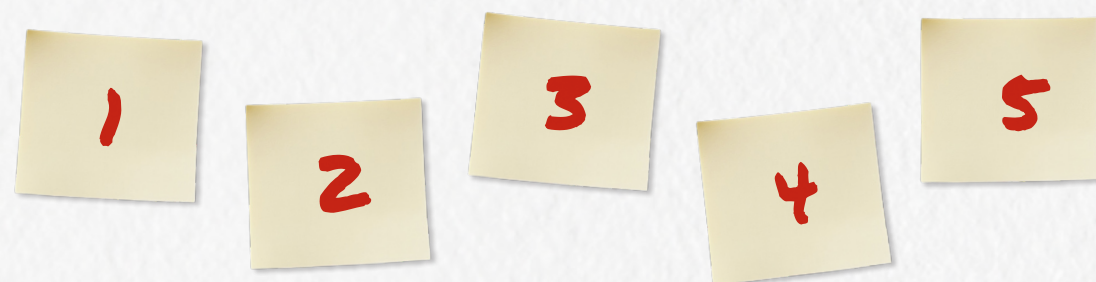
"De flesta vuxna jag känner är bra på att lyssna till unga"

"De flesta unga jag känner mår oftast ganska bra"

"De vuxna jag känner mår oftast ganska bra"

"I vår kommun finns det mycket roligt att göra på fritiden"

"Jag har redan nu idéer om hur vår kommun skulle kunna bli en bättre plats för unga"

Ta fram riktlinjer (15 min)

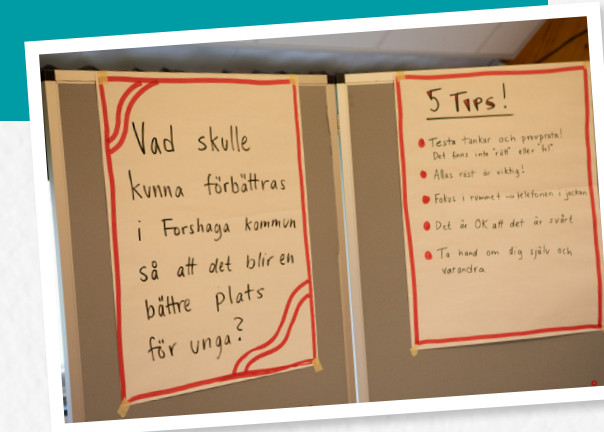
Deltagarna engageras i att sätta riktlinjer och tips för dagen. Låt dem först prata i grupper med en vuxen och två unga och lyft sedan upp förslag i helgrupp.

- Vad behöver vi göra eller tänka på för att Demokratilabbet ska bli bra? Hur ska vi vara mot varandra?

Skriv ner riktlinjerna ni kommer överens om på en tavla. Vid behov påminn om riktlinjerna under dagen. Det kan vara bra att processledaren har några egna förslag att presentera inledningsvis som deltagarna kan komplettera.

Förslag på riktlinjer:

- Allas röst är viktig
- Var närvarande och lyssna – mobilen i jackfickan/väskan
- Det är okej att det är svårt
- Våga testa dina idéer och tankar
- Vi hjälps åt att passa tiderna

Paus (15 min)

DEL 2: TA FRAM TEMAOMRÅDEN

Framtidsscenario (10 min)

Som inledning till arbetet med labbfrågan kan det vara bra att låta deltagarna göra en övning utifrån en tänkt framtid. Låt deltagarna sitta i samma trios igen och bjud in dem att ta några djupa andetag och förbereda sig för individuellt arbete. Beskriv ett framtidsscenario där labb-utmaningen inte längre är ett problem.

Exempel:

➔ *Du vaknar upp en dag, äter frukost och går till skolan eller arbetet – det är en helt vanlig dag. Den enda skillnaden är att utmaningen X, som vi arbetar med i labbet, inte längre är ett problem.*

Vad är förändrat?

Vad finns nu som inte fanns förut?

Hur märks det att något är annorlunda?

Låt deltagarna under några minuter individuellt skriva ned 3–5 saker som är annorlunda, och som beskriver hur utmaningen inte längre är aktuell, på varsitt papper. Ge gärna exempel på att förändringarna kan vara av många olika slag: det kan finnas nya lösningar på plats, vuxna eller unga kan agera annorlunda, regler kan ha ändrats, eller maktförhållanden kan ha skiftat. Låt de sedan presentera sina tankar för varandra i trio-grupperna.

Ta fram specifika utmaningar (15 min)

Nästa fas handlar om att formulera labbets teman med hjälp av en konkret frågeställning. Det deltagarna har skrivit i sina framtidsscenario kan vara en källa till inspiration, men de kan också tänka fritt utifrån andra perspektiv. Sätt fokus på den övergripande utmaning eller fråga som Demokratilabbet är samlat för att arbeta med. Samtala, skriv och välj tillsammans i trio-grupperna ut 3–4 utmaningar som skrivs på post-it-lappar. Skriv varje utmaning kortfattat – en utmaning per lapp.

Exempel på frågeställningar:

- Vilka orsaker/utmaningar vill vi att Demokratilabbet ska jobba med? Vad vill ni förändra?
- Vad är viktigt för er att ta tag i och förändra för att kommunen ska bli en bättre plats för unga? Vad finns det för olika saker som skulle kunna bli bättre?

Bingoklustring (10 min)

I nästa steg klustras alla utmaningar. Börja med att be en grupp att läsa upp sina utmaningar och sätt upp dem på en tavla. Om någon annan grupp har en liknande utmaning på sina lappar räcker de upp handen och ropar "BINGO". Någon i den gruppen sätter då upp sin lapp bredvid den liknande lappen. Fortsätt tills alla utmaningar är upplästa och uppsatta på tavlan i en ungefärlig klustring.

När deltagarna har paus – se över lapparna och gör eventuella justeringar i klustringen. Sätt därefter ett övergripande tema på de olika klustren. Det är bra om det totalt blir ca 5–7 olika teman. Vissa lappar kommer troligen vara fokuserade på direkta lösningar och andra mer generella utmaningar/behov. Sträva efter att skapa teman som är mer generella behov snarare än specifika lösningar då det först i nästa steg är fokus på att ta fram idéer på lösningar utifrån dessa olika framtagna teman. Exempelvis: bättre fritid för unga, kollektivtrafik, rasism, mer engagerande skola.

Paus (15 min)

DEL 3: IDÉGENERERING**Välja arbetsgrupper (10 min)**

Skriv ned temana för de olika utmaningarna på A4-papper. Lägg sedan ut dem på golvet och läs upp dem tydligt för gruppen. Låt deltagarna välja vilket tema de helst vill jobba vidare med och fördjupa sig i genom att placera sig vid det temat de föredrar. De unga väljer grupper först. Därefter får de vuxna fördela sig över de olika grupperna så att det helst finns minst två vuxna i varje grupp. Max antal deltagare i en arbetsgrupp är 6 personer. Om det blir fler än så kan grupper splittras till två grupper som jobbar med samma tema. De vuxna väljer grupper som passar just deras uppdrag i så stor utsträckning det går.

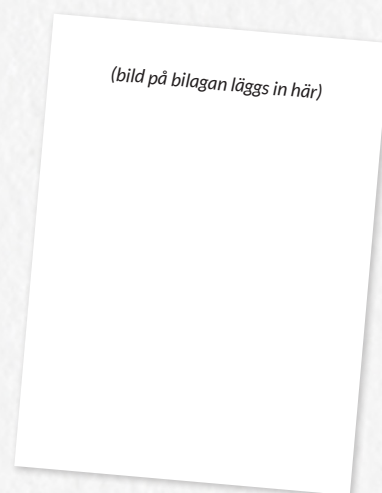
Ta fram idéer (40 min)

Nu har det bildats ett antal arbetsgrupper som ska fokusera på olika utmaningar.

- Låt grupperna inleda med en presentationsrunda. Vad heter du, och varför valde du just den här utmaningen?
- Kartlägg utmaningen – skriv gemensamt ned några olika svar till frågan: Varför är det här ett problem?
- Varje deltagare skriver 3–4 idéer eller förslag (en idé/post it) som skulle kunna vara en åtgärd till denna utmaning. Hur kan den här utmaningen hanteras/förbättras?
- Presentera förslagen för varandra.
- Prioritera bland gruppens förslag och bestäm 3 idéer som ni verkligen tror på. Skriv dessa 3 idéer i mallen.

Se Bilaga 3: Idégenerering

Lunch (45 min)

DEL 4: PRESENTERA**Förbereda presentation (10 min)**

Låt arbetsgrupperna förbereda sig för att presentera sina förslag som de skrivit ner i mallen för varandra.

Presentera och ge feedback till andra grupper (30 minuter)

Arbetsgrupperna får nu presentera sina förslag för de andra i Demokratilabbet och får feedback.

1. Dela in i 2 större grupper

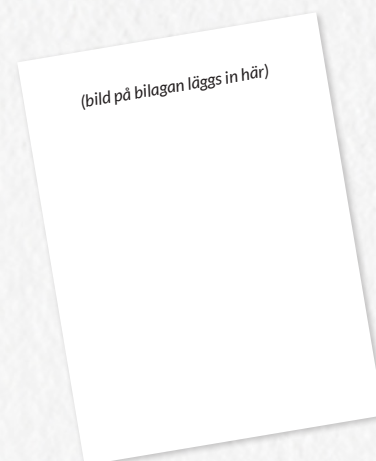
- Dela in arbetsgrupperna i två större grupper, låt oss kalla dem Grupp A och Grupp B.
- Grupp A består av hälften av arbetsgrupperna exempelvis grupp 1, 2 och 3.
- Grupp B består av de andra arbetsgrupperna exempelvis grupp 4, 5 och 6.

2. Arbetsgrupperna presenterar inom sina större grupper

- I Grupp A presenterar arbetsgrupperna sitt arbete för varandra. Varje grupp får några minuter att presentera och de andra ger feedback efter varje presentation.
- Samma sak sker i Grupp B med arbetsgrupperna som ingår där.
- Feedback som grupperna ger till varandra ges enligt dessa tre utgångspunkter:
 - o Guldstjärna – något som de tycker är riktigt bra.
 - o Helikopter – något som bidrar till ett större perspektiven.
 - o Pusselbitar – nya tankar och andra idéer.

Dokumentation kan göras i *Bilaga 4: Feedback från andra grupper*.

OBS: Om någon idé inte är genomförbar eller kanske redan finns, då är det viktigt att vuxna påtalar det på ett vänligt sätt. Vuxna kan ställa frågor och vara nyfikna för att hjälpa ungdomen att korrigera sin idé och hitta en lösning tillsammans.

Sammanställa och fortsatt konkretisera sina idéer (25 min)

Grupperna går tillbaka till sina ursprungliga arbetsgrupper och fortsätter att konkretisera sina idéer och gå igenom den feedback de fått från de andra grupperna. Därefter ska de helst välja en idé och motivera varför just den idén är så bra. Därefter skriver de ner frågor som behöver tas reda på för att komma vidare med deras idé/idéer.

Dokumentation kan göras i *Bilaga 5 Konkretisering*.

- Vår idé
- Varför vi tycker den är bra
- Våra frågor – det här behöver undersökas mera.
- Vad ska göras tills nästa gång och av vem?

Paus (5 min)

Gestaltning (40 min)

Ett mycket uppskattat inslag är att grupperna får gestalta en av sina idéer på ett kreativt sätt genom att göra en figur/poster/bild/skulptur som visualiserar idén. Grupperna får fritt använda det kreativa material som finns. Det händer många positiva saker med deltagarna när de får vara kreativa och lekfulla tillsammans. Det inbjuder till fina samtal mellan unga och vuxna.

Paus (10 min)

DEL 5: RUNDA AV OCH KNYTA IHOP

Presentation för alla deltagare (15 min)

Grupperna presenterar sin idé/idéer, den gestaltning de har gjort och vilka frågor som ska undersökas tills nästa gång. Övriga deltagare får möjlighet att ge kort feedback efter varje presentation.

Uppmana särskilt de vuxna att ta ansvar för att omhänderta de olika idéerna och undersöka möjligheterna till ett förverkligande av förslagen och idéerna. Det är viktigt att denna diskussion kring idéerna sker direkt i rummet, så att någon tar ansvar för ett nästa steg och att alla deltagare hör det. Denna diskussion fortsätter även efter labbet för de vuxna deltagarna.

Tacka och bekräfta grupperna efter deras presentationer.

Medskick till vuxna (10 min)

Som avslutande medskick för att särskilt få med röster som varit tystare under dagen kan en avslutande övning vara att låta alla unga deltagare skriva anonyma medskick till de vuxna. Även vuxna kan skicka medskick till varandra och/eller de unga på en annan färg på pappret.

Check-ut och utvärdering (10 min)

Låt några eller alla säga något om vad de tar med sig från dagen. Berätta om nästa steg och nästa träff.

Återsamla hela gruppen och låt alla göra en individuell utvärdering av träff 1.

Se förslag i *Bilaga 6 Utvärdering*.

Tacka alla deltagare för ett gott arbete. Om möjligt, ge en liten symbolisk tack-gåva till ungdomarna som deltagit och dagen avslutas för ungdomarna, t.ex. biocheck, presentkort från en lokal butik eller liknande.

Egen avslutning vuxna (30 min)

Vuxna stannar kvar en stund efter träff 1 (cirka 30 min) för att se till att resultatet omhändertas på ett klokt sätt. Kom överens om vem eller vilka vuxna som ska undersöka möjligheter och frågor kring de olika förslag som tagits fram inför träff 2. Om det inte är möjligt att göra denna fördelning direkt efter träff 1, se då till att boka ett möte inom de närmsta dagarna.

Dokumentation

Dokumentera tydligt och sammanfatta allt resultat från dagen.
Ta gärna bilder på allt material och skicka ut till samtliga deltagare.

Egna anteckningar:

[illegible]

TRÄFF 2

3–4 veckor efter träff 1 är det dags för den andra träffen för alla deltagare. Om det är några vuxna som inte har möjlighet att delta på träff 2 är det viktigt att de meddelar ledarna status på de förslag de har ansvar för.

Tillbakablick och vad har hänt sen sist (45 min)

- Börja med att hälsa alla välkomna igen och sträva efter att skapa en avslappnad och trygg stämning. Gå igenom agendan och annan praktisk information. Påminn om riktlinjer och tips som togs fram vid träff 1.
- Låt deltagarna checka-in genom att prata i par utifrån frågor som t.ex: *'Vad kommer du särskilt ihåg från förra träffen?'*
- Gör sedan en tillbakablick över de förslag som togs fram och ge återkoppling på vad som hänt sedan sist. Låt gärna de vuxna göra denna återkoppling och berätta status på förslagen.

Vissa förslag kanske tar längre tid att arbeta med, vissa förslag kanske är på gång, något förslag kanske inte är möjligt att genomföra. Det viktiga är inte att alla förslag kommer att genomföras, men **återkopplingen** och att få höra vad som faktiskt hänt med förslagen är oerhört viktigt. Det ska ges en motivering och förklaring till vad som händer och varför.

Paus (15 min)

Vidare medskick och fortsatt arbete (30 min)

Utifrån statusen på förslagen får deltagarna därefter jobba vidare utifrån nuläget.

Deltagarna delar upp sig utifrån det förslag de helst arbetar vidare med. Deltagarna får gärna arbeta vidare med de förslag de jobbat med under träff 1 men det är också ok att byta grupp utifrån intresse. Vissa förslag kanske också har nya specifika frågor kopplade till sig, men det övergripande som grupperna diskuterar är:

➔ 'Utifrån vad ni hört idag, vilka är era reflektioner och medskick för att förslaget ska kunna genomföras och utvecklas på ett bra sätt?'

Vissa förslag kan vara svårare att genomföra, t.ex. byggnation av en ny simhall. Men kanske finns det andra sätt att uppfylla de behov som unga uttrycker, t.ex. fler aktiviteter vid badplatser utomhus.

Se förslag Bilaga 7: Fortsatt utveckling träff 2.

Uppmana och fråga deltagarna om de fortsatt vill vara med och förverkliga någon av idéerna. För att förslagen ska förverkligas och utvecklas på ett bra sätt är det mycket bra om unga är fortsatt delaktiga i utvecklingsarbetet om det är möjligt och de är intresserade av det.

Runda av (30 min)

Grupperna presenterar sina viktigaste medskick och sina tankar kring att fortsätta att vara engagerade i att förverkliga idéerna. Övriga deltagare får möjlighet att kommentera och ställa frågor efter varje presentation.

Utefter vad som kommer fram under presentationerna och hur respon-
sen blivit sätts nya planer för det framtida arbetet.

Processledaren avrundar träffen med att sammanfatta vad som framkommit under denna andra träff och berättar att det kommer att ske en återkoppling 3-6 månader framåt i tiden.

Om man önskar kan man också genomföra en utvärdering efter träff 2.

Avsluta med att tacka alla deltagare för ett gott samarbete.

Egna anteckningar:

[illegible]

ÅTERKOPPLING

Det är viktigt att göra en återkoppling till alla deltagare 3–6 månader efter Demokratilabbet. Deltagarna, både unga och vuxna, behöver få höra vad som hänt och kommer hända med de förslag de arbetat med. Annars riskerar de unga att tappa förtroende för vuxenvärlden om de upplever att deras idéer och förslag inte tas på allvar.

Denna återkoppling kan genomföras på olika sätt, till exempel via mejl eller en kort digital träff.

Det kan också vara trevligt att skicka med resultatet från deltagarnas utvärdering.

BILAGOR

- Bilaga 1: Inbjudan Demokratilabb
- Bilaga 2: Kortversion upplägg träff 1
- Bilaga 3: Idégenerering
- Bilaga 4: Feedback från andra grupper
- Bilaga 5: Konkretisering
- Bilaga 6: Utvärdering
- Bilaga 7: Fortsatt utveckling träff 2

NÅGRA RÖSTER OM DEMOKRATILABB FRÅN UNGDOMAR

"Vi själva fick komma på en lösning och vi fick mer frågor att diskutera."

"Ens egna röst blev hörd vilket gjorde att man kände sig hörd."

"Det känns som att det du sagt faktiskt kan hända."

"Roliga uppgifter, kul diskussioner. Roliga vuxna, gött å äta."

NÅGRA RÖSTER OM DEMOKRATILABB FRÅN VUXNA

"Modiga ungdomar som vågar säga sin åsikt. Bra samtalsklimat."

"Väldigt intressant att få ta del av ungdomarnas kloka idéer."

"Inspirerade – mycket bra upplägg."

Demokratilabb är en del av *Navigera hat – En verktygslåda till kommuner för att bemöta, agera och stötta barns rätt att växa upp utan hat.*

Inom projektet *Navigera hat* utvecklas verktyg som stärker barn och ungas demokratiska rättigheter, förbättrar bemötande och samtal med barn och unga som uttrycker extrema åsikter och skapar förutsättningar för att skydda barn från konsekvenserna av radikaliserings.

Projektet är finansierat av Allmänna Arvsfonden.

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN

Rädda Barnen